

deportati: item si in servitatem pupillus redigatur, vel si ab hostibus captus fuerit (1).

COMMENTARIUS.

1 Secundo finitur tutela quavis capitum diminutione pupilli, etiam minima, adrogatione scilicet. Rationem tradimus infra §. 4.

2 Si ab hostibus captus). Cæterum eventus deum ostendet, an tutela hic omnimodo finita sit; nam postlimiaio reversus proculdubio recidit in tutelam.

TEXTUS.

De conditionis eventu,

2 Sed etsi usque ad certam conditionem datus sit tutor testamento; æque evenit, ut destinat esse tutor existente conditione (2).

De morte.

3 Simili modo finitur tutela morte pupillorum, vel tutorum (3).

Hi duo textus nulla indigent explicatione.

TEXTUS.

De capitum diminutione.

4 Sed & capitum diminutione tutoris, per quam libertas, vel civitas amittitur, omnis tutela perit. Minima autem capitum de-

(1) D. l. 21. tit. 16. P. 6.

(2) D. l. 21. tit. 16. P. 6.

(3) D. l. 21.

minutione tutoris; veluti si se adrogandum dederit, legitima tantum perit: ceteræ non pereunt: sed pupilli, & pubillæ capitum diminutio, licet minima sit, omnes tutelas tollit (4).

COMMENTARIUS.

1 Legitima tantum tutela perit). Nimirum quia & perit agnatio, ob quam ea defertur, §. ult. supr. de leg. agnat. tut. Legitima autem patronorum tutela hue nunquam pertinuit, Ulp. in fragm. tit. 11. de tut. §. 9. Sed nec legitima agnatorum tutela jure novissimo finitur minima capitum diminutione, postquam novell. 118. cap. 5. (5). Differentia, quæ olim erat inter agnatos & cognatos, quoad successionem & tutelam, penitus sublata est, ut notavimus §. ult. de leg. agn. tut.

2 Licet minima sit). Is qui in potestate patris est, si perfectæ ætatis sit, non prohibetur tutor esse, supr. qui test. tut. dar. in pr. l. 9. de his qui sui vel al. jur. In tutela autem nemo esse potest, nisi qui sit sui juris. Atque hæc ratio est, cur pupillo adrogato tutela pereat; tute non item.

TEXTUS.

De tempore.

5 Præterea qui ad certum

(4) D. l. 21.

(5) L. 6. tit. 13. P. 6. l. 9. tit. 16. P. 6.

Quibus modis tutela finitur.

153

tempus testamento dantur tutores. finito eo, deponunt tutelam (1).

COMMENTARIUS.

1 Hoc modo quamvis tempore, ipso tamè jure tutela finitur. Etenim tutela non in ullo jure proprio quæsito consistit: aliquo tempore, ipso jure non finiretur, l. 44. de oblig. & act. sed in facto personæ & administratione magis posita est. Quæ autem talia sunt, ut facta sunt temporalia, ita & ipsa cum factis incipere & finiri possunt: argumento sit ususfructus, l. unic. §. pen. quand. dies ususfr. leg. ced.

TEXTUS.

De remotione & excusatione.

6 Desinunt etiam tutores esse,

qui vel removentur a tutela ob id, quod suspecti visi sunt, vel qui ex juxta causa se excusant, & onus administrandæ tutelæ depo- nunt, secundum ea, quæ inferius proponemus (2).

COMMENTARIUS.

1 Proponuntur hic duo modi, quibus tutela finitur, non ipso jure, ut superioribus, sed interventu Magistratus: excusatio sci- licet, & justa suspicio. Excusatio volentem liberat; suspicio invitum removet. Est vero major excusationum usus tutela delata, quam suscepta. Sed & quasi sus- pectus qui postulari & remove- ri potest, antequam incipiat tu- telam gerere, de quibus suo ite- rum loco. De excusationibus est tit. pen. de suspectis tutoribus tit. ult. hujus libri.

TITULUS VIGESIMUSTERTIUS.

DE CURATORIBUS.

D. Lib. 27. Tit. 10. Cod. Lib. 5. Tit. 70. (3).

T **ransit** nunc Imperator ad alterum membrum divisionis positæ in pr. supra de tutel. quod eos complectitur, qui cum sui juris sint, curatorum tamen au- xilio reguntur: exponitque pro-

(1) D. l. 21. tit. 16. P. 6.

(2) D. l. 21.

Tom. I.

miscue, quibus, & a quibus, quan- do & quomodo curator detur. Sciendum autem est, duo esse genera curatorum: unum eorum, qui nulla personæ habita ratio- ne, si res exigat, boni consti-

(3) L. 13. tit. 16. P. 6.

tuuntur; puta vel debitoris latitantis, vel hæredis, qui in utero est, aut domini, qui ab hostibus captus sit, tit. de cur. bondand. quod genus hoc non pertinet; alterum eorum, qui certis personis, quæ alieno auxilio indigent, dantur ad res earum administrandas; qui hujus sunt argumenti. Sunt autem & ipsi duorum generum: dantur enim vel propter ætatem ejus, qui in curatione sit: vel propter animi aut corporis morbum. In priore genere sunt minores 25. annis: in posteriore furiosi, prodigi, mente capti, muti, & surdi, & qui perpetuo morbo laborant. Quamobrem sic recte definitur curatio: *Potestas jure constituta ad curandas res ejus, qui quo modo rebus suis superesse ipse non potest* (1). Ex hac definitione facile intelligere poteris, & quæ communia sunt curæ cum tutela, & quæ discrepancia: maxime si cum ea conferas definitionem tutelæ, eaque, quæ ad illam illustrandam scripsimus sub §. 1. sup. de tutel. Cæterum & in processu pleraque iterum notanda erunt.

TEXTUS.

De adultis.

Masculi quidem puberes, & fœminæ viri potentes usque ad vicesimumquintum annum compleatum curatores accipiunt: quia licet puberes sint, adhuc tamen

(1) Arg. d. l. 13. tit. 16. P. 6.

(2) D. l. 13.

eius ætatis sunt, ut sua negotia tueri non possint (2).

COMMENTARIUS.

1 *Usque ad vicesimumquintum annum*). Tutela in maribus tardius finitur, quam in fœminis; quia fœminæ, ut superior dictum est, citius pubescunt. At cura in utrisque eodem tempore finitur; nimurum post annum vicesimumquintum. Et vero nulla ratio est, cur fœminæ maturius, quam masculi cura liberari debeant: cum potius diuturniore cura continendæ videantur propter sexus fragilitatem, ob quam & in perpetua cura olim fuere. Et jure quidem ordinario ante hanc ætatem curatio non finitur. Cæterum adolescentes honestate morum prædicti post annum vicesimum; fœminæ quas morum honestas, mentisque solertia commendat, post annum octavumdecimum, ætatis veniam a Principe impetrare possunt, ut ex eo tempore res sine curatoribus administrarent; ac tum quidem in integrum non restituuntur, l. 1. & 2. C. de his qui ven. ætat. Sed tamen in eo adhuc simili conditione cum cæteris minoribus sunt, quod immobilia sine decreto alienare, aut obligare non possunt, l. 3. C. d. tit. Cur autem hoc fœminis biennio maturius conceditur, ea videtur esse ratio, quod quamvis judicium muliebre infirmius sit virili; tamen quæ natura solertiores sunt, si ad vir-

De curatoribus.

tutem pergent, celerius mari bus prudentes fiunt: propterea quod vehementiores multo in fœminis affectiones sunt, quam in viris.

2 *Completem*). Curatio non finitur nisi anno vicesimoquinto exacto & completo. Hoc enim uile minori visum est, ut tempus a momento in momentum spectetur: nam si postremo vicesimiquinti anni die cœpto, aut nondum completo læsus sit, poterit adhuc in integrum restitui, l. 3. §. 3. ff. de minor. (1).

3 Cur autem placeat ætatem 25. annorum finem afferre curationi, docet nos Ulpian. l. 1. §. 2. d. tit. *Quia, inquit, post hoc tempus completur virilis vigor; convenienter sententia Pphysicorum, qui tradunt, anno vicesimoquinto, quo corpus crescere desinit, etiam animam ad summum perfectionis suæ gradum pervenire, eaque demum ætate evidentia vigoris animi, & constantiae mentis vestigia emergere: conquiscente scilicet in illa humorum ac corporis perpetua agitatione aut perturbatione, cui adolescentes obnoxii. Quamobrem & iusta, perfecta, integra, robusta hæc ætas in libris nostris appellatur. Pulchre D. Cujac. de minor. in pr. Quanquam igitur naturæ lege, certa ex annorum numero perfectæ ætatis definitio non est, tamen ex his, quæ dicimus, abunde patere arbitror, hanc ætatis justæ definitionem*

non esse juris mere positivi.

4 *Adhuc tamen ejus ætatis sunt*). Constat inter omnes, ait Ulpian. l. 1. pr. de min. fragile esse & infirmum hujusmodi ætatum consilium, multorumque captionibus & insidiis expositum (2): ideoque Prætorem naturalem æquitatem securum, auxilium adolescentibus adversus captiones polliceri; & in fin. d. l. 1. addit, id eo eos usque ad vicesimumquintum annum curatorum auxilio regi.

5 Sed quid opus fuit de curatore adolescentibus dando tam curiose cavere, cum si capti fuerint, Prætor eos in integrum se restituturum policeatur, nec iis minus subveniat, qui curatorem habentes, eo auctore quid gesserunt? tot. tit. C. si tut. vel cur. int. (3). Nimurum magis decorum atque honestum visum est, in tempore occurserre & providere, ne minores capiantur, quam ut assiduis implorationibus tribunalia personent. Deinde quia id etiam minoribus tutius est & utilius, ne post vulneratam causam remedium quærentibus impedimentum aliquod objiciatur, l. ult. C. in quib. caus. in int. rest. nec. Curatoris autem consilio, & prudenter efficitur, ut non tam facile lædantur, nec necesse sit, restitucionem in integrum toiles postulare: quanquam si nihilominus læsi proponantur, auxilium iis Prætor non denegat.

6 Illud obiter monendi su-

(1) L. 2. tit. 19. P. 6.

(2) Princ. d. tit. 19. P. 6.

(3) D. l. 2.